

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 271. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius04val-shoot-idm140034109212096/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

NOTER.

S. 229 L. 10. Af de danske Smaabøger med Bibeltekster, som Palladius hentyder til, kendes nu af Davids Salmer: Udgaver fra 1528, 1531, 1533 og 1557 (Bibl. Danica I. 27), af Salomons Ordsprog: en Udgave fra 1552 (sst. 33), af Jesu Sirach: en Udgave fra 1541 (sst. 44).

S. 229 L. 16 f. Hermed sigter Palladius vel især til sit eget Skrift om Aager, udgivet foran, Bind II 389, og til Niels Palladius' Skrift om Drukkenskab: se foran S. 201 ff.

S. 229 L. 30. *i trende maade* ∴ paa tre forskellige Maader, nemlig i de tre Bøger om Sværigen og Banden, Palladius omtrent samtidig udgav, og som han omtaler nærmere S. 230, jfr. Indledn. foran S. 221 f. — Ordsproget om det tresnoede Reb findes som Nr. 890 hos Peder Låale, jfr. Præd. 4.12.

S. 230 L. 2 f. Jac. 3.5.

S. 230 L. 20. *brede sig vild der om* = undslaa sig derfor, fraga, Kalkar I 269.

S. 230 L. 25. *i dette ny Aar*, d. v. s. „i det kommende Aar“, Fortalen er jo skrevet i Slutningen af 1556.

S. 231 L. 1 ff. Om Andreas Musculus se nærv. Bind S. 14. I Musculus' Forord hedder det: „*Das ich aber solch mein gering arbeit E. E. G. [d. e. Georg Pudewilß zu Schwartzau] habe zuschreiben vnd dediciren wöllen/ hat mich darzu verursacht der gros mißgefallen/ so jr an solcher sünd vnd Gots lestrung traget vnd /habet wie ich das wieder alle meine hoffnung/ an einem Kriegsman sonderlich/ mit treuden von euch erkant habe . . Das jr aber solches alles bey mir ernster meinung . . gesucht habt/ bin ich deß bey mir genugsam versichert/ das jr auch euch alle Tomos oder Bücher Lutheri hochseliger gedechtnis zu kauffen/ vnd euch zu zuschicken (welches dann auch geschehen) bey mir fleißig ansuchen gethan habt“ osv.*

S. 231 L. 9 f. Benævnelserne *Centurio*, *Regulus* og *Eunuchus* er taget fra Vulgata. Den første Centurio er Høvedsmanden Matth. 8.54, den anden Centurio er Høvedsmanden ved Kristi Kors, Matth. 27.54, *Regulus* er Vulgatas Udtryk for den kongelige Embedsmand Johs. 4.46, *Eunuchus* for Hofmanden Ap. G. 8.27, *Jairus* er Synagogeforstanderen i Capernaum (Marc. 5.22). — De to Centurioner, *Regulus* og *Jairus* nævnes paa samme Maade i Visitatsbogen (Grundtvigs Udg. S. 32, jfr. Kommentaren

sst. S. 145) og i det tilsvarende Stykke i Fortalen til „Sjælens Lægedom“, se nærv. Udg. I 327.

S. 231 L. 17. (dem) *som skal det bæere faar*, ∴: (dem) som skal foreholde (Menigheden) det, d. e. Præsterne, jf. proponere foran S. 221 f.

S. 231 L. 19 f. Jfr. Matth. 11.17.

S. 231 L. 21. *wbærig* = „ustyrlig“. Kalkar IV 540.

S. 231 L. 23 ff. Til dette Stykke svarer flg. i Musculus' Forord: *„Nach dem aber nun derhalben im anfang dieses 56. Jars/ vnd sonderlich die Zwölff tag/ wie man sie pflaget zu nennen/ vom Christag an/ bis auff Trium Regum/ welche sonst in sonderheit in acht gehabt werden/ als nach denen sich das gantze Jar durch vnd durch im gewitter vorhalte/ solch gros vnnnd vnerhört gewitter/ so vil/ manichfaltige/ vnd erschreckliche Zeichen vnd wunderwerck . . sich haben zugetragen/ Haben wir daraus gewißlich nichts anders oder gewissers abzunehmen . . denn das diß Jar/ ein sonderlich Jar werden wolle . . Das aber nach solchem erschrecklichen vngewitter vnd wunderzeichen/ auch zum vberfluß/ ein Comet am Himel . . sich hat sehen lassen/ sich mit dem schwantz oder straal inn alle winckel vnd ecken gewendet/ . . Ob es aber etwas anders oder geringers bedeute/ dann eben das/ das Gott gleich/ in diesem Cometen/ seine eigene hand aus dem Himel raus recke/ vnd die ruthen darein gefasset habe/ mit ausgestrecktem arm die ruthe weise vnd anzeige/ wie er mit feusten drein schlagen will/ vnnnd den lang gedroeten zorn ins werck bringen/ dass will ich die Astrologos lassen streitten vnd fechten.“* Kometen omtales udfærligt i Helvaderus' *Silva Chronologica circuli Baltici* 1624. II S. 157, hvor ogsaa Solformørkelsen beskrives; Dyrtiden omtales sst. S. 158.

S. 231 L. 31. Denne Spaadom har jeg ikke kunnet finde Hjemmel for hverken i de gamle Spaadomsbøger eller hos Johs. Hilten, som ellers er Palladius' Hovedkilde for Forudsigelser.

S. 232 L. 1—S. 233 L. 4 svarer til Visitatsbogen, Grundtvigs Udg. S. 122 L. 23—S. 123 L. 32, en Jævnstilling af de to Texter findes i Kommentaren hos Grundtvig S. 16.—Exempelvis kan anføres Texten i Haandskriftet af Visitatsbogen svarende til Texten foran S. 232 L. 1—9: *„Band skall eders sogneprest setthe ij gange om aaret, i det allerminde effter kongens ordinantz, den søndag for Juull och den søndag for Paasche, da schall hand vare dem alle adt som iche maa gaa till sacrametet, som er aabenbarlig mand drabere, hoerkarle, skiorleffnedtz folch, bole folch, aabenbarlig*

slemmer och demmer, aabenbarlig løgnere bander oc svermere (sic), som icke er afløste." Iøvrigt maa henvises til Udgaven af Visitatsbogen i det flg. Bind.

S. 232 L. 3. Se Udg. af Ordinansen foran Bind I, 189 L. 3 f., ifr. S. 153 L. 12 f. og 157 L. 13 f.

S. 232 L. 19. *den bondeman vdi farendeless* er den oftere omtalte *Hans Skram* (se I. Bind 383), hvis Tilstand udførligt beskrives i Visitatsbogen, Grundtv. Udg. S. 118—19.

S. 232 L. 22. *taare* = Draaber.

S. 232 L. 29. *miorler* = mydrer.

S. 232 L. 30. *en beset in Euangelio*, jfr. Marc. 5.9 Bibl. 1550. *Oc hand* (p: den besatte) *suarede/ oc sagde/ Skock heder ieg.*

S. 232 L. 34. *forspunde* = sætte Spunds for, indespærre, se Kalkar I, 706.

S. 232 L. 36. *løcker* = lukker.

S. 233 L. 8. *bart* = ligefrem, tydeligt.

S. 233 L. 10. *Stø/ gack tremmen i vaald* = (Gud)s Død, gak Fanden i Vold. *Stø* bruges endnu dialektisk. *Tremmen* (oldn. *tramr*) = den onde, se Grundtvig i Visitatsbogen S. 222 og Kalkar IV, 440; Udgaven 1624 tilføjer: *den Reemand* [p: *Rædemand*, Fugleskræmsel, jf. Feilbergs Ordb. III, 110]/ *el. Busemand/ i. e. Bøsemand den onde* (Bl. C 5:).

S. 233. L. 11. *forfeyre* = besmykke.

S. 233 L. 12. *Guds klunden*, vistnok vilkaarlig Fordrejelse af *Guds hellige vunden*; Udg. 1624 tilføjer ligefrem: „i. e. Guds hellige vunden“. Jfr. *Guds lunden*, *Pots lunden* og nt. *potz (Veltes) wunden*, se Kalkar III, 505. *Guds Sacralent*, vilkaarlig Fordrejelse af *Sacrament*; jfr. tysk *sackerlint* i Eder (Grimms Wb. VIII, 167).

S. 233 L. 13. Jes. Sir. 23.9 ff.

S. 233 L. 17. Denne Beretning stammer — saa vidt jeg har kunnet se — ikke fra noget af de Skrifter af Veit Dietrich, som findes paa danske Bibliotheker, saa jeg desværre har maattet opgive at stedfæste den.

S. 234 L. 11. *affcontrofeye oc male* = Orig. *abcontrafehen und fürmalen*.

S. 234 L. 30. *falde i hul* = forfalde, ødelægges.

S. 235 L. 10. *huad høyt opstiger osv.* = Orig. *was hoch steiget/ das fellet hoch*.

S. 235 L. 11 f. *Men — fuldkomme*, Orig. *do wir es vnser grossen anligender gefahr und not halben/ hin bringen solten/ das können wir noch zu keinem anfang bringen*. Meningen er altsaa: Vi kom-

mer ikke videre end til at klage over Tingenes Tilstand, at ændre denne, det naar vi — trods den overhængende Fare — ikke til.

S. 235 L. 17. *Huer kaster sin Synd.. bag sin Ryg* etc. er en fri Gengivelse af Persius' Sat. IV, 23 f.; „Ut nemo in sese tentat descendere! nemo! | Sed præcedenti spectatur mantica tergo“, med Hentydning til den æsopiske Fabel, jf. Phædrus' Fab. (IV, 10): „*Peras imposuit Jupiter nobis duas: | Propriis repletam vitii post tergum dedit | Alienis ante pectus suspendit gravem*“. — Persius' Navn er tilføjet af Palladius. Orig. har kun: „*wie der Heid sagt*“.

S. 235 L. 24. *Licentia* etc. Sentensen lyder hos Terents: *Nam deteriores omnes sumus licentia*. (Heautontim. III, 1, 74). Ogsaa her har Palladius tilføjet Terents' Navn, mens Orig. kun har „*der Heid*“.

S. 236 L. 1—12. *Oc at ieg — hans kircke*. Hertil svarer i Orig. „*Vnd das ich nach zulassung des Heiligen Pauli/ auch ein wenig meines sins vnd gutdüncken mich gebrauche/ vnnd an dem ist/ das der Sathan für dem jüngsten tag/ alle seine bößheit vnd giffit zuor werde heraus giessen/ vnd nichts dahinden behalten/ halte vnd acht ichs gentslich dafür . . das albereit die aller gröbste vnd letzte bößheit/ welche der Teuffel zum stich gesparet/ dem Heiligen Euangelio/ vnd dem Reich des Herren Christi/ zum valete damit schaden zuthun/ vnd sich zum letzten daran zuorsuchen herfür kommen/ seinen Sturm an dem Herrn Christo vnd seiner Kirchen/ angelauffen habe*.“

S. 236 L. 25 f. *gandske Danmarck*, Orig. *gantz Deutschland*; den følgende Bemærkning passer jo iøvrigt ikke paa Danmark, hvor „det hellige Evangelium“ prædikedes overalt. L. 29: *vort Danske sprog*, Orig. *die Deutsche sprache*. Jfr. Indl. foran S. 219 f.

S. 236 L. 33 f. *at ocsaa de unge Børn/ som komme fra Vogen* osv., Orig.: *Das auch die junge kinder/ als mit dem abc bald von der wiegen an/ damit auffwachsen*.

S. 237 L. 7. Om Hugormen, der tilstopper sine Øren, jfr. Ps. 58.s.

S. 237 L. 11 f. *ellers icke saa hoss andet Faalck* osv. = Orig. *sonst bey keinem Volck/ noch bis auff diese stund/ auch in keiner andern Nation oder sprach*.

S. 237 L. 14. *och her hoss oss*, tilføjet af Palladius.

S. 237 L. 18. der sigtes til Reformationens Indførelse c. 40 Aar tilbage (1517).

S. 238 L. 16. *Skendespes* d. e. Skændespyd, skændigt Spyd,

∴: gudsbespottende Ed; jfr. Fremstillingen paa Titelbladet af „Skændespydene“.

S. 238 L. 29. *disse Land*, Orig. *Deutschland*.

S. 239 L. 12 f. *ere nu noget komme i brug d. v. s. „forbrugte“*, Orig.: *nun etwas gebreuchlich vnd alt sein*.

S. 239 L. 20. *och lade dem iche formercke etc. Orig. vnd sich nicht inn der aller geringsten straffe lest vormercken*.

S. 239 L. 22. *ligge paa oss . . oc huile sig*, d. v. s. ligge og tyngte paa os.

S. 239 L. 32. *den høye Maiestat* ∴: Gud.

S. 239 L. 36 ff. Ez. 3.17-19. Oversættelsen = Biblen 1550.

S. 241 L. 23 ff. Jfr. Orig.: (Vi vil vise, at Sværgeren og Banden) *nicht eine schlechte sünd sey/ die gar nicht/ oder ja mit geringer straff/ von der Obrigkeit/ vnd allein an den armen vnd geringen gestrafft wird. Die grossen hansen aber/ die am besten vnd sersten fluchen können/ die setzet man zu grossen emptern etc.*

S. 241 L. 31. *Fennicke dreyger*, Fænnikedrager, Fanebærer, Fører.

S. 242 L. 6. Johs. 3.16. Ordlyden noget afvigende fra Biblen 1550.

S. 243 L. 12 f. *met mange vnderlige oc fiserlige* [∴: opfindsomme] *hoffueder*, Orig. *mit vielen hohen vnnnd geschwinden köpffen*.

S. 243 L. 17 f. Jfr. Orig.: *bis viel vnnnd vnzeliche Ketzer/ in der zeit/ den kopff an dem eckstein zustossen vnd zuknirschen*.

S. 243 L. 26 f. Matth. 16.18. Biblen 1550 lidt afvigende.

S. 243 L. 35. *Siloh* d. e. Kristus, se 1. Mos. 49.10.

S. 244 L. 6. *at felde och faa omkring*, Orig. *zu fellen*.

S. 244 L. 13. *Nicephorus Callistus Xanthopoulos*, bysantinsk Kirkehistoriker fra 14. Aarh; hans Kirkehistorie, der behandler Tiden fra Kristi Fødsel til Fokas (610), udgaves 1555 i Basel af Joh. Lange. (Real-Encyclopädie f. prot. Theol.³ XIV. 20 f.).

S. 244 L. 26. den historisk ukorrekte Oplysning om de ni hundrede Aar findes i Orig.: *von der zeit Caroli Magni anfenglich/ nun bis in die neunhundert jar vberschütet*.

S. 245 L. 15 f. *inden 40 Aar*, jfr. Noten til S. 237 L. 18.

S. 245 L. 23. *stratagema* = Orig. *stratagema*.

S. 245 L. 28. jfr. Rom. 9.14.

S. 246 L. 5 f. jfr. Jac. 2.19.

S. 246 L. 9. *vdí disputatz vtss*, Orig. *disputirlicher weis*.

S. 246 L. 22. *denne fierde tilsted maade*, ∴: „denne fierde [af

Gud] tilstædte [tilladte, taalte] Maade". Jfr. S. 245 L. 16 f., L. 22 f. og S. 246 L. 19. Orig. *dieser vierten nachgelassen weis.*

S. 246 L. 23. *neffne Barnet* osv. er ordret Oversættelse af Originalens Text.

S. 247 L. 2. 1. Tim. 1.15.

S. 247 L. 23. *tager munden fuld* = Orig. *das Maul vol nimpt.*

S. 248 L. 7. *liffeldig*, livsalig, Kalkar V. 671.

S. 248 L. 18. Ordspr. 18.3.

S. 248 L. 21. Johs. 19.37.

S. 248 L. 30. Naar Palladius her skriver *den hedenske mand* uden som i lignende Tilfælde (se Noterne til S. 235 L. 17 og 24 og S. 249 L. 26) at tilføje Navnet, skyldes det sikkert, at han ikke har vidst, hvem Sentensen skyldtes. Det er desværre heller ikke lykkedes mig — trods udmærket sagkyndig Bistand — at stedfæste selve det anførte Citat; men af ganske lignende Art er følgende, som Augustin anfører (Adv. gen. IV): *Qui desinit obviare cum potest, consentit.*

S. 249 L. 26 f. Stedet lyder hos Aristoteles (De Coelo 1.4): *ὁ δὲ θεὸς καὶ ἡ φύσις οὐδὲν μᾶλλον ποιοῦσιν.* Den tyske Orig. har kun *die Heiden*, ikke Aristoteles' Navn. Jfr. Noten til S. 248 L. 30.

S. 249 L. 30. *wi*, Orig. *wir Deutschen*: L. 36 *som hoss oss oc vore naboer vdi Tyskland*, Orig. *bey vns allein.*

S. 250 L. 17. Johs. 3.14. Biblen 1550 nogen afvigende.

S. 250 L. 25. Es. 53.5. Biblen 1550 noget afvigende.

S. 250 L. 30. 1. Johs. 1.7. Biblen 1550: *Jesu Christi hans Søns Blod/ gør oss rene aff alle Synder.*

S. 250 L. 31. 1. Pet. 2.24. 1550 afvigende i Ordvalget.

S. 251 L. 5. *met mange underlige hoffueder* osv. Orig. *mit vielen geschwinden köpfen/ rotten/ secten vnd ketzern.*

S. 252 L. 11. Ps. 49 d. v. s. 50.18; bemærkelsesværdigt er det, at Palladius ikke har ændret Tallet i Overensstemmelse med Biblen 1550. — Sidste Del af Verset lyder her: *oc du haffuer omgengelse met Hoerkarle.*

S. 252 L. 13. 2. Johs. 10 f. Biblen 1550 afvig., fx. har Biblen: *hans onde gerninger*, hvor Palladius har: *deris Synder.*

S. 252 L. 22. *naar saadanne fromme Christne* osv. Orig.: *wenn solches frome Christen bedechten/ vnd sich solcher lesterer eusserthen/ sie würden zum theil in sich selber schanroth werden.* — *løse om sig oc drage sig aff* svarer altsaa til *eusserten* og betyder „afføre sig“ (scil. Sværge og Banden).

S. 252 L. 33. *den offuer Øffrighed*, Orig. *die hohe Obrigkeit.*

- S. 253 L. 31. *Martyrhanser* = Orig. *marterhansen*. Ordet findes i samme Betydning i 17. Aarh., se Kalkar III, 47.
- S. 254 L. 18. *Spiritus veritatis*, Johs. 16.13.
- S. 254 L. 21. *pignus hæreditatis*, Ephes. 1.14.
- S. 254 L. 24. 1. Kor. 6.19. Mens Palladius gengiver *Leib* ved Liff, har Biblen 1550 det ensbetydende: *Legeme*.
- S. 255 L. 12. Matth. 7.1.
- S. 255 L. 18. *De gamle forfædre* osv. Orig.: *Es habens jhm die alten Veter lassen sawer werden*.
- S. 257 L. 5 f. Matth. 24.39.
- S. 257 L. 8 f. *men vil mand end nu falde Gud i hanss riss* = Orig.: *wolt man aber Gott noch in die Rut fallen*.
- S. 258 L. 19. *hoffarig*, Orig. *hofffarben*.
- S. 258 L. 22. *pużz* = Pyt, Pøl.
- S. 258 L. 29 f. Math. 12.43-45. Biblen 1550 noget afvigende; den har fx.: *søger huile oc finder hende ickē*, hvor Texten foran har: *søger effter rolighed oc finder den ickē*, olgn.
- S. 259 L. 26. *fallindiffuel*, Ligfald, se Kalkar I, 501. *sterredross*, dødbringende Pestbyld, se Kalkar IV, 127. Orig. har: *drüse/ gicht/ peuel*.
- S. 261 L. 31. 1556, Orig. *in diesem jar*.
- S. 261 L. 35. *vdı grensen*, Orig. *an die grentz*.
- S. 262 L. 9-15. *och ville wi gøre — ansigt*, Orig.: *Vnd wollen in dem fahl eben thuen/ wie man lieset in den historien/ von den Hunis/ welche mit grosser hereskraft/ etliche hundert tausent starck sich erhaben/ vnnđ fast das meiste theil Europæ jemmerlich vorheret/ vnnđ vorwüsted/ Das sie aber jedermenniglich erschrecklich anzusehen wehren/ vnnđ die leut auch für jhn fliehen müsten/ wenn sie nur jhrer vngestalt innen würden/ zuschnitten vnd zuhackten sie jnn selber jre angesicht/*
- S. 262 L. 23 f. *och gaar for sig* osv., Orig. *vnd fort gehe/ wie die pauren die spieß tragen*. Formen *Speys* v. S. a. *Spids*, *Spes*, o. fl. findes oftere, se Kalkar IV, 60.
- S. 263 L. 13 f. 1. Johs. 5.7-8. Sætningen om de tre Vidnesbyrd i Himmelen er udeladt som uægte i alle Luther-Oversættelser, derfor ogsaa i den danske Bibel 1550; ikke desto mindre bevarer Palladius Musculus', med Vulgata stemmende Text uforandret.
- S. 264 L. 33 f. *de Jøder* osv. Orig. *Wie dann bey uns in der Marck für etlich jaren/ zu Perlin auch die Juden . . sein vorbrandt worden*. Musculus sigter utvivlsomt til Justitsmordet i Berlin 19. Juli

1510, ved hvilket man brændte 38 brandenburgske Jøder, der anklagedes for Mishandling af en Hostie og for Ritualmord. Se *Ackermann, Geschichte der Juden in Brandenburg*. Berlin 1906, S. 33 ff. I et samtidigt Skrift trykt i Nürnberg 1510 (*Ein wunderbarlich Geschichte. Wye dye Merckischen Juden den hochwirdig Sacrament gekaufft vñ zu martern sich vnterstanden*) skrives Berlin ogsaa *Perlyn*. Naar Palladius skriver *Perleberg*, skyldes dette muligvis, at han ikke kendte noget „Perlin“ i Mark Brandenburg; muligvis skyldes det Paavirkning fra *Sternberg* (hvis danske Form var „Stjerneberg“, se Tavsens Smaaskrifter S. 9), hvor en lignende Jødeforfølgelse havde fundet Sted. I det omtalte Skrift nævnes det, at en af de dødsdømte Jøder var fra Perleberg, men dette har Palladius jo næppe vidst.¹

S. 265 L. 7 f. *ieg vilde* etc. Orig. *Wolt Got sie hetten selber zum theil nit ein schincken im saltz*, d. v. s. være medskyldige i.

S. 265 L. 18. *gøre Registeret fuldt* = Orig. *das register vol machen*.

S. 265 L. 24. *Vinckelmesse* (= Orig.), alm. Haansord om den katholske Messe uden Nadvergæster.

S. 265 L. 33. *blasphemien*, Formen er uforandret overført fra Orig. (*mit keiner blasphemien*).

S. 266 L. 28. *i sted*, Orig. *schir*.

S. 266 L. 32. *opseende* = Tilsyn.

S. 267 L. 8. *da maa mand vel formaa sig* [o: formode] *til visse*, Orig. *ist auch die vormutung gewiss*. Jfr. Kalkar I, 672^b L. 6 f.

S. 267 L. 10 f. Citatet er fra Ovid. *Fast.* 6.647.

S. 267 L. 12. *Som de gamle siunge osv.* = Orig. *Wie die alten sungen/ so lernet es die jungen*. Ordsproget findes ikke hos Peder Laale og er muligvis første Gang brugt i Dansk paa nærv. Sted.

S. 267 L. 35. *hulckit alt sammen findis vel*; Ordet *vel* er muligvis Trykfejl for *vil*, jfr. Orig.: *welches sich alles finden wird*.

S. 268 L. 19 f. I den tyske Udgave u. A. er i Marginen med Blæk tilføjet Aarstallet 1553. Det er dog ikke lykkedes mig andetsteds at finde Hjemmel for Beretningen om *Vlrick skræder* (ty. *Vlrich Schrötter*) fra Willisau.

S. 269 L. 22 f. *at den ene maa nyde den anden at* o: at den ene maa undgælde for den anden, Orig. *das einer des andern entgelten werde müssen*.

S. 269 L. 23. Her ender *Musculus'* Skrift.

¹ Jeg skylder Professor David Simonsen Tak for de her givne Oplysninger.

S. 270 L. 1 f. *den Christelig Sværen eller banden*, hermed sigtes til de Eder, som Øvrigheden har Ret til at afkræve, jfr. nærv. Udg. I, 190 og 230.

S. 270 L. 6. 1. Kor. 6.9 1550 afvigende.

S. 270 L. 7. 1. Kor. 5.11, 1550: *Met de samme skulle i oc icke æde.*

S. 270 L. 10 f. Matth. 5.34ff. = Bibl. 1550.

S. 270 L. 17. Jac. 5.12 = Bibl. 1550.

S. 270 L. 23. 1. Mos. 12.3, jfr. sst. 27.29, = Bibl. 1550.

